

Силабус
навчальної дисципліни
Основи домедичної допомоги та безпеки
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Логопедія. Спеціальна психологія»

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Галузь знань 01

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач (і)	Сущинська Тетяна Сергіївна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-psychology/
Контактний тел.	+380992039751 (Viber, Telegram)
E-mail викладача:	sushchinskaya.tata@gmail.com
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 з понеділка по суботу

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Для денної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5/150	26	24	100	екзамен

Для заочної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5/150	8	6	136	екзамен

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: перша психологічна допомога, перша домедична допомога, надзвичайна ситуація,

Мета та предмет курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти до надання домедичної та першої психологічної допомоги в загрозливих для людини станах.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

РН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РНУ19. Інтегрувати у професійну діяльність медико-біологічні знання, клінічні підходи до визначення обмежень функціонування та освітніх труднощів осіб з особливими освітніми потребами задля забезпечення ефективного корекційного впливу.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Саморегуляція при наданні першої психологічної та домедичної допомоги.

Тема 1. Поняття про першу психологічну допомогу та першу домедичну допомогу. Протидія стресу під час надзвичайних ситуацій.

Поняття про надзвичайні ситуації. Ознаки надзвичайних ситуацій. Рівні надзвичайних ситуацій. Поведінка людей в надзвичайних ситуаціях. Класифікація груп, постраждалих у надзвичайних ситуаціях. Поняття про першу психологічну допомогу та першу домедичну допомогу. Види медичної допомоги. Психологічний захист населення у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій. Базові функції першої психологічної допомоги. Загальне поняття про психологічну кризу, кризову ситуацію, стрес, психотравматичну подію, психотравму, ПТСР (посттравматичний стресовий розлад). Симптоми гострої стресової реакції, гострого стресового розладу, гострого ПТСР, хронічного ПТСР.

Тема 2. Психічна саморегуляція при наданні першої психологічної та домедичної допомоги.

Турбота про себе при наданні першої психологічної допомоги. Вплив стресу на здоров'я людини. Поняття про стресостійкість. Засоби керування стресом. Поняття про психічну саморегуляцію. Копінг-стратегії як способи управління поведінкою у стресових ситуаціях. Прийоми саморегуляції при наданні домедичної допомоги. Основні ефекти саморегуляції (заспокоєння, відновлення, активізація). Психофізіологічні методи регуляції функціональних станів. Природні прийоми регуляції організму. Способи саморегуляції, пов'язані з управлінням дихання. Способи саморегуляції, пов'язані з управлінням тонусом м'язів, рухом. Способи, пов'язані з впливом слова. Способи, пов'язані з використанням мислеобразів. Способи зняття психоемоційної напруги.

Змістовий модуль 2. Перша психологічна допомога.

Тема 3. Основи першої психологічної допомоги.

Поняття про першу та екстрену психологічну допомогу. Принципи та методи екстреної психологічної допомоги. Умови для надання першої психологічної допомоги. Для кого призначена перша психологічна допомога. Особи, які можуть надавати першу психологічну допомогу. Коли та де надається перша психологічна допомога. Етичні правила надання першої психологічної допомоги. Ключові цілі першої психологічної допомоги. Підготовка до надання ППД. 6 "П" першої психологічної допомоги. Основи психологічної комунікації.

Моделі надання першої психологічної допомоги: Дж.С.Еверлі, Н.Агазаде, Б.Рафаеля, О.Гершанова, І.Пінчука, керівництво для членів загону швидкого реагування Товариства Червоного Хреста України, багаторівнева система першої психологічної допомоги, перша ментальна допомога в стресовій ситуації за Моше Фархі. Етапи першої психологічної допомоги: «Я поруч», «Дій самостійно», «Розкажи мені», «До/зараз/після».

Тема 4. Оперативні принципи першої психологічної допомоги: спостерігай, слухай, спрямовуй.

Застосування принципу «спостерігай» під час надання першої психологічної допомоги: збір інформації про те, що відбулося та відбувається на місці події; визначення кола осіб, яким потрібна допомога; з'ясування ризиків для безпеки; перевірка наявності чи відсутності фізичних травм у постраждалого; визначення невідкладних основних та практичних потреб; визначення емоційних реакцій постраждалого. Застосування принципу «слухай» під час надання першої психологічної допомоги: особливості побудови діалогу помічника з людиною, яка пережила травматичну ситуацію; правила першого звернення до людини, яка пережила травматичну ситуацію; прийоми активного слухання при наданні першої психологічної допомоги. Застосування принципу «спрямовуй» під час надання першої психологічної допомоги: задоволення базових потреб постраждалого, надання зрозумілої та достовірної інформації, спілкування з членами сім'ї та отримання соціальної підтримки; підтримка зв'язку. Навички першої психологічної допомоги при стихійному лиху, насильстві та переміщенні населення; нещасному випадку.

Змістовий модуль 3. Надання екстреної психологічної допомоги.

Тема 5-6. Надання екстреної психологічної допомоги.

Основні завдання екстреної психологічної допомоги. Загальні правила екстреної психологічної допомоги. Порушення психічних процесів та ознаки, за якими визначають алгоритм надання першої психологічної допомоги. Протоколи надання першої психологічної допомоги в гострих стресових ситуаціях. Методичні рекомендації для педагогічних працівників, практичних психологів, соціальних педагогів закладів освіти «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій». Надання екстреної психологічної допомоги при різних психічних станах. Особливості спілкування помічника з людьми після травматичних подій при роздратуванні, уникненні розповідей та спогадів про подію, при розповіданні про подію, наче вона ще триває; при зниженні пам'яті, уваги, загальмованості мислення. Протокол надання ППД людині з агресивною поведінкою, з ознаками ступору, з ознаками апатії, із ознаками рухового збудження, дезорієнтації, з ознаками страху, з ознаками паніки, з ознаками нервового тремтіння, з ознаками галюцинацій та марення, з ознаками плачу, істерики, з ознаками горя (гострої реакції на загибель близької людини, психогенний шок), з незакінченим суїцидом. Прийоми невідкладної психологічної допомоги/самопомоги: визначення симптомів кризового стану, заспокоєння, допомога в орієнтуванні, сприяння задоволенню базових фізичних потреб, сприяння активізації ресурсів

Змістовий модуль 4. Перша психологічна допомога дітям та людям із хронічними захворюваннями чи інвалідністю.

Тема 7-8. Перша психологічна допомога дітям та людям із хронічними захворюваннями чи інвалідністю.

Перша психологічна допомога людям із хронічними захворюваннями чи інвалідністю. Особливості взаємодії з людьми з інвалідністю, зокрема з порушенням органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, з розумовою відсталістю, психічними розладами, та іншими маломобільними групами населення під час надання їм допомоги у разі виникнення та/або загрози виникнення надзвичайних ситуацій. Застосування першої психологічної допомоги під час надання першої домедичної допомоги. Перша психологічна допомога в разі дихальних розладів, гіпервентиляції, стенокардії або інфаркту. Вплив травматичної події в дитинстві на

подальше життя. Перша психологічна допомога дітям. Психологічна підтримка дітей, які постраждали від війни, спрямована на мінімізацію впливу травматичних подій. Реакції на стрес у дітей та сприйняття кризової події залежно від віку, основні потреби дітей залежно від віку. Допомога дітям, що перебувають у стані дистресу. Допомога батькам та опікунам у підтримці дітей та підлітків. Базові основи формування резилієнс (життєстійкості) у дітей. Практичні інструменти психосоціальної підтримки фахівців, які працюють із дітьми.

Змістовий модуль 5. Загальне поняття про домедичну допомогу. Алгоритми дій під час надання домедичної допомоги.

Тема 9. Загальне поняття про домедичну допомогу та її обсяги.

Нормативно-правові основи надання домедичної допомоги. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах» від 16 червня 2014 року № 398. Законі України «Про екстрену медичну допомогу». Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти». Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах». Особиста безпека осіб, що надають домедичну допомогу. Загальні принципи надання домедичної допомоги. Види особистої небезпеки: фізична, біологічна, юридична. Засоби індивідуального захисту. Оброблення рук до і після виконання маніпуляцій. Оброблення рук і слизових оболонок у разі контакту з біологічними рідинами. Профілактика передачі вірусів парентеральних гепатитів і ВІЛ-інфекції при наданні домедичної допомоги. Використання аптечок та засобів індивідуального захисту під час надання домедичної допомоги.

Тема 10. Загальні алгоритми дій під час надання домедичної допомоги.

Правила проведення огляду місця події. Аналіз ситуації при наданні домедичної допомоги. Порядок дій в залежності від наявності особистої небезпеки. Три види надання домедичної допомоги постраждалим залежно від місця події. Алгоритм MARCHE. Порядок надання домедичної допомоги при наявності декількох постраждалих. Дії в разі масових травм. Міжнародний протокол МСІ. Правила виклику служби екстреної швидкої допомоги. Сучасні вимоги до проведення екстреної евакуації постраждалого. Положення постраждалого під час транспортування. Правила дій під час евакуації. Алгоритм огляду постраждалого на місці події. Хронологія надання допомоги. Визначення стану постраждалого. Послідовність проведення первинного огляду постраждалого. Техніка проведення вторинного огляду постраждалого. Алгоритми надання допомоги залежно від важкості стану постраждалого та наявності в нього небезпечних для життя ушкоджень

Змістовий модуль 6. Перша домедична допомога при кровотечах. Десмургія.

Тема 11. Перша домедична допомога при кровотечах.

Факти про кров. Небезпека кровотеч. Чотири ознаки масивної кровотечі. Визначення, класифікація та характеристика кровотеч. Різні способи зупинки капілярної, венозної і артеріальної кровотеч. Методи зупинки кровотеч – тимчасова зупинка, поняття про остаточну зупинку кровотеч. Способи, місця проведення й технічне виконання тимчасової зупинки зовнішньої кровотечі. Правила зупинки кровотечі. Прямий тиск на рану. Гемостатики. Тампонада. Джгут-турнікет. Саморобний джгут. Використання штатних засобів для зупинки кровотечі. Використання підручних засобів для зупинки кровотечі. Особливості зупинки кровотеч у дитини залежно від віку.

Тема 12. Десмургія.

Характеристика сучасних перев'язувальних матеріалів. Види пов'язок. Основні правила накладання бинтових пов'язок. Використання штатних і підручних засобів для бинтування. Помилки при накладанні м'яких пов'язок. Правила й техніка накладання пов'язок на голову:

повертаюча пов'язка голови (проста шапочка), шапка «Гіппократа», пов'язка «чепець», пов'язка «вуздечка». Особливості накладання пов'язок у ділянці шиї: хрестовидна (вісімкоподібна) пов'язка на потилицю; лейкопластирна пов'язка. Правила й техніка накладання пов'язок на грудну клітку: спіральна пов'язка, пов'язка на молочну залозу; пов'язка Дезо. Пов'язки на кінцівки: спіральна пов'язка на палець, «лицарська рукавичка», пов'язка на великий палець (колосовидна), пов'язка рукавичка (поворотна на кисть), пов'язка на передпліччя (спіральна з перегинами висхідна та низхідна), черепашача пов'язка на колінний суглоб; колосовидна пов'язка на плечовий суглоб, косинкова пов'язка застосовується для іммобілізації передпліччя. Зняття пов'язки.

Змістовий модуль 7. Домедична допомога у разі шоку та при термінальних станах з основами реанімації.

Тема 13. Домедична допомога у разі раптової зупинки серця та серцевому нападі.

Стадії термінального стану: переагонія, агонія, клінічна смерть. Основні ознаки термінальних станів, клінічної та біологічної смерті. Факти про реанімацію. Розпізнавання зупинки серця. Агональне дихання. Судоми. Повідомлення служби порятунку. Основні етапи проведення реанімації: підготовка потерпілого до реанімації; очищення верхніх дихальних шляхів від сторонніх предметів; фіксація язика; штучна вентиляція легень методами «рот в рот», «рот у ніс», непрямий (закритий) масаж серця.

Тема 14. Непрямий масаж серця та штучне дихання.

Алгоритм непрямого масажу серця. Правила здійснення компресії. Положення рук під час натискання. Глибина натискання, частота і віддача грудної клітки(стінки). Штучне дихання. Співвідношення натискань та вдихів (CV). Критерії ефективності непрямого масажу серця. Автоматичний зовнішній дефібрилятор (АЗД). Правила безпеки при використанні АЗД. Алгоритм використання АЗД. Натискання на грудну клітку перед дефібриляцією. Розміщення електродів. Пристрої зворотного зв'язку із серцево-легеневою реанімацією (СЛР). Цифровий аудіо-візуальний зворотний зв'язок, включаючи коригуючі звукові підказки. Зворотний зв'язок через аналоговий звуковий та тактильний сигнал. Метроном для контролю частоти натискань. Шкода особам, що виконують СЛР. Шкода від СЛР для постраждалих, у яких не виявлено зупинки серця. Обструкція дихальних шляхів стороннім тілом. Розпізнавання. Дії під час обструкції дихальних шляхів стороннім тілом. Притомний постраждалий із непрохідністю стороннього тіла в дихальних шляхах. Потерпілий непритомний з непрохідністю стороннього тіла в дихальних шляхах. Методика проведення непрямого масажу серця дітям залежно від віку.

Змістовий модуль 8. Домедична допомога у разі травматичних пошкоджень.

Тема 15. Загальні поняття про травму. Механізм травми.

Поняття про травму. Види та класифікація травм. Визначення ступеня тяжкості травми. Основні ознаки травм опорно-рухового апарату. Травми голови і хребта. Травми голови. Основні ознаки травм грудної клітки. Основні ознаки травм живота. Типи травм у разі дорожньо-транспортної пригоди та падіння з висоти. Вплив мінно-вибухової травми на організм людини.

Тема 16. Домедична допомога у разі травматичних пошкоджень.

Розтягнення. Ознаки розтягнень. Порядок надання домедичної допомоги у разі розтягнень. Вивихи суглобів, їх класифікація. Ознаки вивихів. Порядок надання домедичної допомоги в разі вивихів. Поняття про переломи кісток, їх класифікація. Ознаки переломів. Перша допомога при закритих переломах. Перша допомога при відкритих переломах. Техніка іммобілізації переломів кісток. Техніка накладання оклюзійної пов'язки. Техніка накладання імпровізованої оклюзійної пов'язки. Особливості накладання шин на верхню та нижню кінцівки. Алгоритм надання домедичної допомоги в разі травми голови. Алгоритм надання домедичної допомоги в разі травми хребта. Алгоритм надання домедичної допомоги в разі

травми грудної клітки. Алгоритм надання домедичної допомоги в разі травми живота. Порядок надання допомоги в разі травми очей. Техніка накладання шийного коміра. Транспортування постраждалих. Домедична допомога в разі дорожньо-транспортних пригод. Техніка евакуації постраждалого із салону автомобіля. Техніка зняття захисного шолома.

Змістовий модуль 9. Перша домедична допомога при опіках, відмороженнях, замерзанні, електротравмі, отруєннях та укусах тварин

Тема 17. Перша домедична допомога при опіках, відмороженнях, замерзанні, електротравмі, тепловому та сонячному ударах.

Опіки як наслідок uszkodження різними факторами. Класифікація термічних та хімічних опіків, їх ступені, алгоритм домедичної допомоги. Загоєння опіків у залежності від їх ступеня. «Правило долоні». Опікова хвороба у дорослих і дітей. Періоди перебігу опікової хвороби. Опіковий шок, фази розвитку і особливості. Індекс Франк. Опікова токсемія, клінічна картина. Медичне сортування обпечених. «Правило сотні». Перша медична допомога при термічних опіках. Ознаки uszkodжень організму людини від дії низьких температур. Домедична допомога при відмороженні та замерзанні. Місцеві та загальні ознаки при ураженні електричним струмом та блискавкою. Домедична допомога при електротравмі. Причини теплового удару Ознаки перегрівання (теплового удару). Перша допомога при тепловому ударі.

Тема 18. Перша домедична допомога при отруєннях та укусах тварин.

Класифікація отруєнь у залежності від умов, де сталося отруєння, характеру дії отрути, ступеня тяжкості. Ознаки гострих порушень функцій окремих органів і систем: нервової, дихальної, кровообігу, травної. Загальні принципи надання домедичної допомоги при гострих отруєннях, послідовність дій. Домедична допомога (алгоритм) при ознаках отруєння дурманом, красавкою, отруєння грибами (бліда поганка). Ознаки отруєння ліками (снодійними, заспокійливими), наркотиками, алкоголем, домедична допомога (алгоритм). Загальні принципи надання домедичної допомоги при укусах тварин.

Змістовий модуль 10. Перша домедична допомога при «легких» ураженнях, в разі порушення прохідності дихальних шляхів, при невідкладних станах.

Тема 19. Перша домедична допомога при «легких» ураженнях та в разі порушення прохідності дихальних шляхів.

Перша домедична допомога при «легких» ураженнях. Перша домедична допомога при сторонніх предметах в оці, тілі. Перша домедична допомога при укусах комах, кліщів, павуків, змії. Перша домедична допомога при інфекціях, забоях, синцях, порізах і подряпинах, носових кровотечах. Домедична допомога в разі порушення прохідності дихальних шляхів – обструкції стороннім тілом. Техніка виконання прийому Гордона. Техніка виконання прийому Хеймліка. Техніка виконання ін'єкцій.

Тема 20. Перша допомога при невідкладних станах.

Ознаки та перша домедична допомога при захворюваннях центральної нервової системи. Порушення мозкового кровообігу. Перша допомога при епілептичному нападі (судомі). Особливості першої домедичної допомоги при гострих захворюваннях серцево-судинної системи. Гіпертонічний напад. Стенокардія. Інфаркт-міокарда. Особливості першої домедичної допомоги при гострих захворюваннях органів черевної порожнини і таза. Гострий апендицит. Ниркові колькі. Панкреатит. Перша допомога при інсульті. Ознаки та симптоми інсульту. Три головні прийоми розпізнавання симптомів інсульту («ПЗП»). Невідкладні стани при діабеті. Ознаки та симптоми. Перша допомога. Особливості першої домедичної допомоги при гострих алергічних реакціях. Перша допомога при передчасних пологах. Ознаки та симптоми. Догляд за породіллею та новонародженим.

Методи навчання: Освітній процес відбувається за змішаним навчанням та (або) з використанням технологій дистанційного навчання на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, будь-які додатки від Google.

Лекції із застосуванням мультимедійних технологій, кейс-метод, сократівська бесіда, «воронка питань», «вертикальне поглиблення», «контрасти» під час роботи над кейсами, створення ментальних карт, групування (групова ампліфікація), метод «прес», інтелектуальні розминки, Portfolio, «акваріум», рофт, психоедукація, мішень думок, скрайбінг, моделювання діалогів при наданні першої психологічної допомоги, демонстрація дій при наданні першої домедичної допомоги.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Курс передбачає обов'язкове відвідування лекції та семінарських занять або їх відпрацювання у формі співбесіди. Завдання для самостійної роботи є обов'язковими для виконання. Вони може бути як у складі групи, так і індивідуальними.

Усі учасники освітнього процесу мають дотримуватися академічної доброчесності. Плагіат у виконаних роботах не допускається. Будь-який запозичений матеріал має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

презентації, відеофрагменти

Система оцінювання та вимоги:

Поточний та семестровий контроль за умов змішаного навчання та (або) з використанням технологій дистанційного навчання може проводитися на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, додатки від Google.

Форми оцінювання: усне та письмове опитування, експрес-контроль, виступи здобувачів вищої освіти під час обговорення питань, тестування, розв'язування ситуативних задач.

Критерії оцінювання: повнота, усвідомленість, логічність знань; вільне володіння матеріалом; глибина та всебічність розкриття змісту теоретичних питань та практичних завдань; рівень виявлення аналітичних вмінь, вмінь обґрунтувати основні положення викладеного матеріалу; самостійність та аргументованість відповідей; обґрунтованість висновків; вміння бачити прикладний аспект (практичне застосування) знань, що висвітлюються, та вміння застосовувати теоретичні знання під час вирішення практичних ситуацій.

Загальна кількість балів за опанований курс.

До балів, які здобувачі освіти отримують під час поточного контролю (максимальна кількість балів - 50) додаються бали за результатами екзамену (максимальна кількість балів - 50). Всього здобувачі можуть отримати 100 балів.

Бали за поточний контроль для денної форми навчання.

Загальну суму балів за поточний контроль, самостійну роботу та індивідуально-дослідну роботу поділяємо на кількість кредитів (5): роботу на семінарі (20(тем)*5 (макс.к-сть балів за тему)=100(макс.к-сть балів за курс); самостійну роботу (20(тем)*5 (макс.к-сть балів за тему)=100(макс.к-сть балів за курс); індивідуально-дослідну роботу (10 завдань *5 (макс.к-сть балів за завдання) = 50 (макс.к-сть балів за курс). Всього здобувач може отримати 50 балів.

Бали за поточний контроль для заочної форми навчання.

Загальну суму балів за поточний контроль, самостійну роботу та індивідуально-дослідну роботу поділяємо на кількість кредитів (5): роботу на семінарі (3(теми)*5 (макс.к-сть балів за тему)=15(макс.к-сть балів за курс); самостійно опановані теми семінарських занять (17(тем)*5 (макс.к-сть балів за тему)=15(макс.к-сть балів за курс); самостійну роботу (20(тем)*5 (макс.к-сть балів за тему)=100(макс.к-сть балів за курс); індивідуально-дослідну роботу (10 завдань *5 (макс.к-сть балів за завдання) = 50 (макс.к-сть балів за курс). Всього здобувач може отримати 50 балів.

Бали за екзамен для денної та заочної форми навчання.

Екзамен проходить в усній формі за білетами (30 варіантів). Кожен білет складається з теоретичного питання (максимальна кількість балів - 20) та практичної ситуації (максимальна кількість балів - 20). До результату відповідей за білетом додаються бали за оформлення та презентацію індивідуально-дослідного завдання (максимальна кількість балів - 10)

Список рекомендованих джерел

Основні:

1. Методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»
2. Закон України № 5081-ві від 05.07.2012р Про екстрену медичну допомогу
3. Перша психологічна допомога : посібник для працівників на місцях. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 64 с. : іл.
4. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунов ; [О. І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків :ХНУВС, 2022. 84 с. ISBN 978-617-7923-05-2
5. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 160 с.
6. Наказ МОЗ України від 23.01.2016 року N 121 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при посттравматичному стресовому розладі» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20160223_0121.html.
7. Психологічна підтримка та допомога дітям, які пережили травматичні події. Навчально-методичний посібник / Автори-упоряд. : Н. Вааранен-Валконен, Н. Заварова, за заг. ред. О. Калашник. К.: 2022

Додаткові:

1. Баштан С. О. Гвоздй С. П., Пенев В. В. Основи медичних знань: Практикум для студентів педагогічних спеціальностей денної та заочної форм навчання. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 88 с. ISBN 978-617-689-328-8
2. Будзин В., Гузій О. Основи медичних знань : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2018. 148 с. ІБВИ 978-617-7336-25-8
3. Військова епідеміологія з епідеміологією надзвичайних ситуацій: підручник за ред. М.А. Андрейчина. Тернопіль: ТДМУ, 2015. 320 с.
4. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях : Навчальний посібник. Гринзовський А.М., Волянський П.Б.,Калашченко С.І. та ін. / за заг. ред. Волянського П.Б. та Гринзовського А.М. Київ : ІДУЦЗ, 2018. 216 с.
5. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій: Практичний посібник. Волянський П. Б., Гур'єв С. О., Долгий М. Л., Дрозденко Н. В., Іскра Н. І., Макаренко А. М., Стрюк М. П., Терент'єва А. В. Х.: Панов А. М., Київ. 2016. 151 с.
6. Домедична допомога на місці події : Практичний посібник. П.Б.Волянський, А.М.Гринзовський, С.О.Гур'єв та ін. / за заг. ред. д. н. держ. упр., професора

- П.Б.Волянського та д. мед. н., професора С.О.Гур'єва. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 224 с. ISBN 978-966-992-040-9
7. Льченко Н.В. Домедична допомога при травмах. Брошура. К.: НМЦ ЦЗ та БЖД м. Києва, 2021. 12с.
 8. Керівництво з Першої Психологічної Допомоги для Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
 9. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки К 36 в умовах надзвичайної ситуації. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 216 с. ISBN 978-617-615-074-9
 10. Лелека В. М., Бахтін А. М., Винограденко Е. В. Захист Вітчизни (рівень стандарту, «Основи медичних знань») : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. Освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 144 с. : іл. ISBN 978-617-09-4349-1
 11. Міжвідомчий постійний комітет (МПК) (2007). Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. Женева: МПК.
 12. Організація медичного забезпечення збройних сил європейських держав : навч. посіб. К., 2015. 104 с.
 13. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. Київ, 2018. 236 с. Загальна редакція: Л. Гридковець. Колектив авторів: Л. Гридковець, Т. Вебер, Н. Журавльова, О. Запорожець, О. Климишин, Д. Креймейер, А. Мокроусова, Н. Пророк, Н. Сиротич, Т. Сіренко, Л. Царенко, Н. Шапошник.
 14. Перша психологічна допомога : посіб. для тренера / уклад. : Чернобровкіна В. А., Гірник А. М. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 96 с. : іл., табл. ISBN 978-617-615-080-0
 15. Рекомендації Європейської Ради Реанімації 2021: базові реанімаційні заходи / Переклад ВГО "Всеукраїнська рада реанімації (ресусцитації) та екстреної медичної допомоги", 2021 р.
 16. Тактика надання самопомоги та взаємодопомоги під час ведення бойових дій / Уклад.: Р.С. Троцький, О.В. Чуприна, О.А. Блінов; за ред. М.О. Ктіторова. К.: 2016. 137 с.

Інформаційні ресурси:

1. Курс в Moodle <https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=2930>
2. <http://1staidplast.org.ua/certification/>
3. <https://t.me/poradyvusa/322>
4. https://www.youtube.com/watch?v=1sWshU4lx_Q&list=PLi_WGYlqgE4mVOA91XWP8mzH9VJ6YxV6Y
5. https://www.youtube.com/watch?v=qbt2jP7mHDc&ab_channel=TESIMED-CenterforMedicalSimulation
6. <https://armyinform.com.ua/2022/03/10/taktychna-medycyna-yak-diyaty-u-razi-poranen-travm-ta-nadavaty-pershu-dopomogu/>
7. <https://k-s.org.ua/coping-war/>
8. <https://mon.gov.ua/ua/news/metodichni-rekomendaciyi-persha-psihologichna-dopomoga-algoritm-dij>
9. <https://paramedic.ua/blog/>
10. <https://medialt.clinic/blog/vazhlive-pitannya/domedichna-dopomoga-v-umovakh-bojovikh-dij-osnovni-protokoli>

11. <https://www.youtube.com/watch?v=EfnpLUcALps>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=w4CLqNafu9w>
13. <https://www.youtube.com/watch?v=VXWe8A79-uo>
14. <https://www.youtube.com/watch?v=yF9y8ZiBfZc>
15. <https://nus.org.ua/articles/te-shho-ryatuye-zhyttya-17-bezplatnyh-onlajn-kursiv-iz-domedychnoyi-dopomogy/>